

Christo Favente!

DISSERTATIO PHILOSOPHICA

De GENUINIS

**CRITERIIS DIVI-
NÆ REVELATIO-
NIS**

CERTITUDINEM EJUSDEM APODICTICAM
EVINCENTIBUS,

Cujus PARTEM POSTERIOREM,

Adprobante Ampl. Fac. Phil. in illustri ad Aur. Athenæ Reg.
PRÆSIDE

VIRO Max. Reverendo atque Amplissimo

**DN. JOHANNES
BROWALLIO,**

S. S. Theol. Doct. & Scient. Nat. Prof. Reg. & Ord.
PRO GRADU MAGISTERII

Ad publicum Eruditorum examen modeste defers

CAROLUS FRIEDERICUS MOLLERUS

ALUMNUS REGIUS

Loco horisque ante meridiem solitis
die Decembr. 1744.

ABOÆ, Excud, JOH. KJÆMPE, Reg. Ac, Typ.

GENEROSISSIMO BARONI ac DOMINO,
Dn. GUSTAVO ADOLPHO MELLIN;
ut Nutritio liberalissimo, ita Patrono summa ani-
mi veneratione ad Cineres usque prosequendo.

Plurimum Reverendo atque Praclarissimo
Dn. THOMÆ PACCHALENIO,
Pastori in Wano & Rengo vigilantissimo Fautori
& Evergetæ jugiter colendo.

Per quam Reverens.
Dn. BENJAMINI
Sacellano in Lais

Spectatissimo & Prudentissimo
Dn. HINRICO FLEEGE,
Mercatori Aboënsium maxime industrio.

*N*ihil unquam mihi variis fortune ludibriis exposito,
rator, hanc tandem diu satis expectatam effulgere
afflictamq; meam Matrem collata beneficiis maxima ac innu-
primis autem gratuito percellit animum ingens benefactorum
lamitibus maxime, prioribus accessit. Hac autem omnia

Consultissimo & Spectatissimo
Dn. CAROLO DICKÆO,
Cammerario Satrapiae Wiborgensis meritissimo Con-
sangvineo propensissimo, atque ætatem devenerando.

Plurimum Reverendo atque Præclarissimo
Dn. MAGNO ORRÆO,
Pastori in Taspalsari vigilantissimo Fautori & Con-
sangvineo multis nominibus colendo.

do atque Doctissimo
COJANDRO,
palsari meritissimo.

Spectatissimo & Prudentissimo
Dn. CAROLO LAURBECK,
Mercatori Aboënsium adcuratissimo.

optatius cadere potuit, quam quod summus rerum Mode-
permiserit lucem, quæ vestra Patrone, & Evergeta in me
mera mihi subministrat opportunitatem decantandi. Im-
cumulus, qui sub ipsis etiam incensatis belli patriæque ca-
mente mecum reputans, haud leviter contristor, quod te-

nuis dicendi facultas me, Peregrinam tantæ bonitatis conditu-
rum in amplissimo hoc campo laudis Vestre destituat, &
verborum pæne inopem relinquat; adeo ut & illa, quæ in
promtu rudis mea Minerva habet ejus depravandam esse
indolis, ut potius splendorem gratiæ ac benevolentie obsu-
scens, quam illustrare queant: Ut ut v. desint verba, Ve-
nerabundo nihilominus silentio favorem Vestrum æternum
colam. Quæcumque proinde ut extet documentum pietatis
meæ, Dissertationunculam hanc, licet ob ingenii tenuitatem
non ita elaboratam ac postulare materia nobilitas, Homi-
nibus Vestris, Patrone, & Evergetæ Optimi dicatam esse
humillime & perofficiose volui; quo ut meritorum in me
magnitudinem æsequi nequeo, ita ingrati saltem cuculi cen-
suram effugere me posse spero. Suscipite itaque Patrone,
& Evergetæ hoc quæcumque sit chartaceum munusculum
in signum gratissimæ & venerabundæ mentis; pietatem offe-
rentis magis quam pretium ejus quod Vobis offertur respici-
entes. Mæcum est eritque pro Vestro Vestrorumque pærenni
flore ac incolumitate calidissimas fundere preces, quo ipso
ulteriore favorem sibi conciliatum iri autumas

Generosissimi

Consultissimi

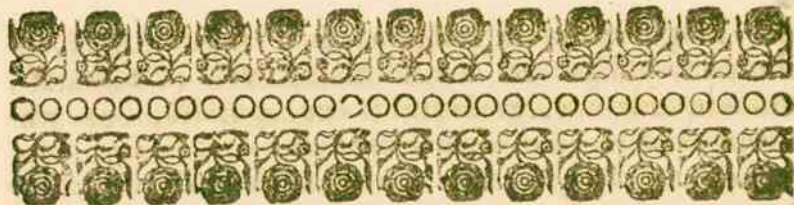
Plurimum & per quam Reverendorum

nec non

Honoratiss. Nom, Vestrorum

Clientis & cultor observantissimus

CAROLUS FRIED. MOLLERUS

L. N. J.

§. XLI.

Dogmata 4. religionum recensenda sunt. Cum 4. sint revelationes §. 21. sibi repugnantes §. 23. & miseria nostra ope revelationis veræ averti debeat §. 18. quæ applicatione criteriorum dignoscitur Corol. §. 23. horum autem applicatio institui nequeat, nisi dogmata nobis perspecta habeamus; præterquam quod instituti ratio idem svadeat. Præf. part. 1:æ. E.

§. XIII.

Religionem Gentilem solent recentiores in Fabulosam Philosophicam & civilem distingvere. Fabulosa complectitur Poëtarum fictiones de Deorum generationibus, connubiis, furtis, latrociniis cædibus, jurgiis &c. Philosophica Doctrinam de DEO a Philosophis traditam proponit. Civilis per-

per Magistratum introducta, & a sacerdotibus sustentata, obligat ad res animatas vel inanimatas, cultu quodam e. g. Hymnis computationibus immolationibus &c. protegendum.

Schl. 1. Non quidem ignoramus sub fabularum velo plurima latere Physicæ, Moralia & Historica. Nonnulla quoque Theologia Gentilis ex traditione hausit & sana quædam subinde Dogmata in scriptis Philosophorum occurrunt; sed illa, partim ad Theologiam Naturalem pertinent, partim aliarum disciplinarum objecta concernunt, partim etiam ex revelatione per traditionem hausta sunt.

Schol. 2. Ut non abhorret hæc religio a Polytheismo, ita plurimas venditat revelationes, nspote sunt Oracula Gentilium; quæ 307. ab Antonio van Dable enumerantur * de quorum origine inter ipsos Gentiles disceptatur, referente Pausania **. Hæc vero non nisi res civiles & Domesticæ, quæque felicitatem & commoditatem hujus vitæ concernunt, tractant, & id quidem insuper tam dubio, ut vel ignorantiam auctorem, vel decipiendi & fallendi propositum baud obscure manifestarint; nil vero de beatitudine consequenda docent; alioquin Porphyrius non conquestus esset de prioribus usque ad familiaritatem cum Diis ***. Quod ancipiti responsione suos ablegaverint adoratores, nobis exemplo comprobatur Philippus Rex Macedonum bellum ad versus Persas suscepturus; de quo Diodorus Siculus ita: **** Iose Deorum consensu bellum suscipere mansurans, an victoriam de Rege Persarum suscepturus esset, Pythiam interrogavit, quæ hujusmodi oraculum ipsi cecinit:

SEN-

3

Serta gerit Taurus, jamq; astat, qui immolet ipsum. *id*
ambigue dictum ad suam Philippius utilitatem detorquebat,
quasi Persam victimae instar jugulatum iri, fatidica car-
mine praediceretur: Sed rei veritas longe aliter se habebat,
cum ex ad verso significaretur, fore nim. ut Philippus in
frequenti hominum convensu, sacroque Deorum epulo,
veluti Taurus coronis redimitus, mactandus esset, id
quod accidit; a Pausania enim Juvenc in ludis publicis in-
terfectus est. Addo quod horrenda & truculenta fa-
cta hominibus injunxerint, utpote infanticidia, hominum
immolationes &c. Thebani bellum gerentes cum hostia-
bus suis, cum ab Oraculo Dodoneo quaererent quid facere
deberent, ut victoriam reportarent, responsum ab
Oraculo tulerunt, si turpissimum flagitium committe-
rent; illi vero sacerdotissam occiderunt; teste EUSE-
*BIO *****.*

Proinde REINBECKIUS eleganter non minus quam vere:
 Was für unflätige dem wahren Gott ganz unan-
 ständige Dinge haben die Heyden nicht von ihren
 Göttern gelehret? und was sind nicht daher für abscheu-
 liche arthen des dienstes/ die sie ihren Göttern haben
 leisten wollen/ entstanden? Es kan in den Hur-
 häusern nicht ärger Zugehen/ als es in manchen
 den Heydnischen Göttern und Göttinnen gewidmeten
 Kirchen ist getrieben worden. Was den sonst die
 Psaffen noch von besondern Göttlichen offenbahrung-
 en angegeben haben/ das nemlich die Götter zu
 ihrer versöhnung Menschen/ auch wohl unschuldige Kin-

der / wolten geopfert wissen; Solches kan nun desto weniger für Göttlich gehalten werden / je offenbarer es ist / das ein Mensch / der nur ist / wie ein anderer Mensch / der selbst schuld gegen Gott auff sich hatt / und der noch wohl dazu wider seinen willen zum Tode hingerissen wird / keine versöhnung für so viel tausend andere Menschen abgeben kan. Und so findet man unter den Heyden außer der allgemeynen offenbahrung Gottes / in der Natur keine besondere / aus welcher man Gott näher und besser zu seiner Seeligkeit könnte erkennen lernen *****.

Corol. Longam demonstrationis farsem omitimus, cum hinc sole meridiano clarius elucescat, Revel. Gentilium perennem nostram felicitatem promovere non posse, cum jejuna & ridicula, non vero de salute consequenda tractet; Eandem, Mysteria ignorare, atque in rebus Civilibus, Domesticis, & hujus vitae commoditatibus solum occupatam esse; Nec cum lumine naturae & sana ratione stare posse, ob Polytheismum; sana namque ratio dicitur ab uno quodam principio omnia dependere, adeoque unum esse verum Deum non plures; multo minus, bruta, homines & res inanimatas esse aut pro Diis habendos, aut aliquo, nedum ridiculo vel horribili quodam cultu (ut lascivis actionibus, sompationibus profusione sanguinis &c.) prosequendos. Medium praeterea reconciliationis hominis cum Deo prorsus nescit, cum de propiora via ad familiaritatem cum Diis Ethnicorum sapientissimi conquesti sint. Ua de Antiquitate Rev. Gentili; nihil dicamus, quae incerta est Scbol. 2.

§. 42. saltem non eo usque ascendit, ut criterium verae Revelationis esse possit.

Corol. 2. Cum itaque criteriis vere revelationis §. §. 24. 28. 34. 37. &c. adstructis, careant oracula Gentilium pro Revelatione venditata Cor. 1. §. 42. sequitur veram Revelationem in illis non inveniri.

* in libro de Oraculis Veterum Ethnicorum p. 559.

** in descriptione Græciæ lib. 10. cap. 5.

*** in Epistola ad Anabonem.

**** lib. 16. Num. 92. & 95.

***** in Praeparat. Evang. lib. 4. cap. 16.

***** in Betracht. über die Augspurgische Confession i Zweyte Bet. §. 7 p- 51.

§. XLIII.

MUhamedani Alcoranum sec. 7. conscriptum pro Revelatione vera agnoscunt; in quem tamen, cum conficeretur suggestiones irrepserant Diabolicæ, quas secundum instinctum Divinum postea corrigere debuit auctor ejusdem, ut ipse confitetur.

* Hic autem Alcoranus, prouti e Gentilismi, Judaismi & Christianismi Dogmatibus est compilatus, ita nonnulla, quæ cum sana ratione congruunt complectitur, ut, e. g. unum esse DEUM, eumque esse colendum, adulteria furta & falsa testimonia esse illicita, opera charitatis esse exercenda &c. Sed plurima simul continet, quæ rationi contraria sunt, ut absolutum Dei decretum

tum. Descriptio deinde ibidem vitæ æternæ terrenis voluptatibus & concupiscentiis est referta; in cœlo namque sec. Muhamedem quilibet mas nanciscetur uxores, quæ semper revirginescunt; alia plurima numero ridicula commenta ut taceamus. Præterea fidem historicam pervertit & tempora miserrime confundit: e. g. dum Josephum patriarcham & Mariæ patrem pro uno eodemque habet.

Ulterius sibi met ipsi contrariatur, ut: e. g. uno loco de Justificatione docet quod sit gratuita ** a-
libi v. eandem operibus adscribit ***. Altum denique silentium ibi est de vero reconciliationis hominum medio cum Deo.

Plura Alcorani Dogmata benevolus lector e Carpovii Theol. Rev. cap. 2. de Sc. s. p. 30. haurire poterit, & REINBEG. XII lib. cit. 3. Theil. 39. Bet. S. 74. &c. nec non PEFELFERI. Crit. sacra Cap. 10. de Alcorano S. 10. p. 409.

Corol. Cum itaque omnem Revelationis suae certitudinem tollat ipse Muhamedes, ibidem præterea reperiantur rationi contraria Dogmata, manifestæ contradictiones & aperte falsa, tandemque recentissima sit hæc compilatio, pro revelatione genuina agnosci nequit.

Schol. Exinde quod in hac Revelatione nonnulla cum sana ratione congruentia deprehendantur, eo minus inferre licet eam esse veram, cum nec illa nota unica sufficiat, & præterea consuetudo Dogmatum Revelationis hujus falsitatem prodatur.

* SUR. 2. v. 100. coll. cum SUR. v. 16. 103. v. 22. 51.

** SUR. 6. v. 16.

*** SUR. 90. Ec.

§.XIVL.

Judæi hodierni scripta quidem Mosis, Prophetarum, nec non Hagiographorum pro vera Revelatione recipiunt, ut quod re ipsa sunt, majoris tamen Talmudem æstimant, assimilantes illam aquæ, hanc v. vino condito, * & veritatem præterea ejusdè Revelationis per consequentiam impugnant; dum CHRISTUM verum MESSIAM esse negant adeoque medium reconciliationis cum DEO tollunt; unde Criterio 7. §. 34 allato destituitur, in Judæorum conceptu, sumta, eorundem Revelatio.

Schol. Ineptum prorsus est quod clamitant Judæi MESSIAM non venturum propter indignitatem ipsorum, cum tamen ipsi confiteantur ** adventum MESSIÆ a nulla conditione suspensum esse, sed Deum eum missurum propter gloriam suam. Dixit Rabbi Juchanan: Non venit filius DAVID, nisi in generatione tota justa, vel generatione tota peccatrice. In generatione tota justa, juxta illud Es. 60. 21. in peccatrice juxta Es. 59. 16. hinc, cum tota generatio esset peccatrix scriptum indemerunt: Es. 48. 11. propter me, propter me faciam. Utersus a. Ubi *** Dixit Rabbi Alexander, Rabbi Josua filius Levi dixit: Scriptum est, Es. 60. 22. In tempore suo; Et scriptum est, accelerabo eam; si meruerint, accelerabo eam; si non meruerint in tempore suo. Mens hac est: MESSIAS esset venturus cito, si pii fuerint, tempore v. desi-

definito si improbi essent. Huc accedit argumentum con-
tra Judæos NICOLAI de LIRA, desumptum ab antiqua co-
rundem traditione, de duratione mundi 6. mille annos,
quorum post 4. mille esset MESSIAS venturus; *** is
v. ille: Duo milia dicunt tempus vanitatis, (secund.
Prophetiam filii mulieris Sareptanae, quem suscitavit HE-
LIAS) quia a principio mundi usque ad vocationem A-
BRAHÆ, quando dictum est ei a Domino: Egredere de
terra, &c. Gen. 12, mundus defluxerat in vanitate pecca-
torum; Et istud tempus duravit 2. milia annorum &
24, quia ABRAHAM habuit 75 annos, quando vocatus est.
Postea incepit tempus legis, & ex eo inde tempore, quo
vocatus est ABRAHAM usq; ad natiuitatem CHRISTI efflu-
xerunt 2 milia annorum, nisi quod deficient 20. Si igitur
accipiantur 22. qui superabundant ultra 2. milia predi-
cta, quæ dicuntur tempus vanitatis, habebimus 4000.
annorum ab initio mundi ad CHRISTUM, deficientibus 5.
annis. Si vero 5. anni quibus CHRISTUS latuit in Æ-
gypto propter persecutionem Herodis, jungantur precedenti-
bus, ita, ut dies MESSIÆ incipiant computari ab illo
tempore, quo de Ægypto est reversus: habebimus a prin-
cipio mundi 4000 annorum usque ad dies MESSIÆ. Sc.
2000. vanitatis 2000 legis secund. Prophetiam predictam.
ceterum & ipse mesuit, ne nimis curiose tempus inte-
ritus mundi determinare videatur, ideo subnectit: Utrum
autem dies CHRISTI debeant tantum durare 2000 annis,
vel plus vel minus, non disputo: quia finem mundi determi-
nandum dicere non intendo; sed sufficit mihi secundum præ-
dictam

dictam traditionem Judaeorum quod tempus adventus CHRISTI sic preteritum, ex quo jam dictum est, quod transierint a principio mundi 4000 annorum usque ad dies MESSIAE. ****. Nec non propria Judaeorum confessio de MESSIA, quod jam venerit & natus fuerit die illa, qua templum fuit destructum *****; Illa die, qua natus est MESSIAS, destructa est domus sanctuarii, ut ait R. IODEN in nomine R. IBBO; factum est enim, quodam Judeo arante, mugivit bos ejus caram eo; Transiit autem quidam CORPINUS (ARABS) & audivit vocem dicentem, Judae, fili Judae, solve boves tuos, quia ecce domus sanctuarii destructa est. Mugivit bos 2^a vice & ait ARABS Judae fili Judae, junge boves tuos quia ecce natus est REX MESSIAS. Quasivit Judaeus, quod est nomen eius? Rsp. MENACHEM (consolator) Q. Quod est nomen patris? Rsp. HISKIA: virtus domini. Hoc autem verum sit, vel conserta quaedam Judaeorum fabula, B. Lettoris examini subijcimus; licet huic accommodent locum Es. 66: 7, quem tamen expositum apud 70. interpretes invenimus ita: antequam veniat ei tremor sicut dolores parturientis, revelabitur rex ejus; qua ratione non in ipso excidio natus foret MESSIAS, sed ante excidium templi & urbis, quod verissimum est.

Plura qui hac de re legere desiderat, consulat REINBECKII lib. cit. 3. Theil 39. Bet S. 1. &c.

* PFEIFFER Crit. sac. Sect. 2. Cap. 15. Q. 5.

** in TALMUDICO libro SANHEDRIN. C. II.

*** ibidem Cap. CHELEC.

*** item Cap. CHELEC.

**** in libro contra Judæos ad calcem comment. in
BIBLIA.

*****. in libr. TALMUD; BERASOTH. Cap. Hierof.

§. XLV.

Revelatio Judaica hodierna, b. e. ad mentem Judæorum exposita, contradicit sanæ rationis principis & experientia.

Cum ipsi confiteantur Judæi Christum jam venisse & natum fuisse die illa, qua templum fuit destructum, consentiente, juxta eosdem, Prophetia filii mulieris Sareptanæ, nec non variciniis Prophetarum, quæ in Christo exacte completa sunt, Schol. § 43. & tamen Christum verum Messiam esse negent §. 43. eapropter præcipue, quod fuerit humilis & depressus, alterum qua externa magnum & potentem expectantes*, sequitur eos apertissime contrarium ejus quod fatentur atque experti sunt statuere; eamque ob causam etiam revelationem eorum hodiernam Crit. I. §. 24. destitui.

Corol. notum est Judæos duos MESSIAS expectare, unum filium Joseph, alterum filium David, secundum Mal. 4: 5. Filium Joseph ajunt esse prædictum Deut. 33: 17. Filium David pauperem & equitantem super Asinum Zach. 9. 9. sed falluntur miserimi; nam unus est Messias humilis & afflictus initio, postea exaltatus & glorificatus.

Ob-

Obijciunt quidem Plal. 105. 15. nolite tangere Christos meos: sed nesciunt ibi generatim de Regibus & Prophetis a DEO uictis & excitatis sermonem esse, non de excellenti redemptore ab illis expectato. Nullos enim seruos suos, qualescunque fuerint, DEUS uult male tractari ipsi Rabbinii hac uerba de ABRAHAMO, ISAACO & JACOBO interpretati sunt; dixit Berachia, illi sunt Patres ABRAHAM ISAAC & JACOB. **

Schol. Nostrum jam est ulterius impia Blasphemia, absurda, superstitiosa & frivola *** Revelationis Judaicae hodierna examinare dogmata; sed cum ex his factis ejus dilucide appareat, quod mox evictum ibimus, superuacanei laboris illud esse ducimus.

* Brest Rabba super Gen. 49. 14.

** in Midras super hunc locum Psalmi.

*** Pfeiff. Crit. Sac. Cap. 15. de Talmude.

§. XLVI.

Tandem pedem promovemus ad Revelationem Christianam, quae in scriptis Moysi, Prophetarum, Hagiographorum, nec non Evangelistarum & Apostolorum continetur.

Schol. Quomodo Petus Testamentum vocatur Revelatio Judaica, ob id saltem quod a scriptoribus sacris litteris consignata primum populo Israelitico tradita fuerit Rom. 3; 2. 9: 4. Ita Novum Testamentum uat. i. e. uer-

Revelatio Christiana dicitur, propterea quod illis, qui
 JESUM Nazarenum pro Christo i. e. vero MESSIA habu-
 erunt, quique uno nomine Christiani dicti sunt, Act. II:
 26, primum a scriptoribus sacris tradita & pro Divina ab
 illis accepta fuerit. 1. Thef. 2: 13. Col. 4: 16, 1. Pet. 1: 1,
 2. &c. Conf. Carp. Theol. Rev. Dogm. C. 3. §. 75. Sch.
 §. 87. Schol.

§. XLVII.

Revelatio Christiana nec quoad litteram, nec
 quoad consequentiam contradicit rationi &
 experientia.

Hominum summam miseriam proponit ratio,
 pariter ac Revelatio Gen. 6: 5 Jer. 16: 11. 12.
 Marc. 7: 21, 22. Existere autem Ens unum Abolu-
 te necessarium (§. 41. Cor. I) Et. 37: 16. Deut.
 32: 19. Et. 45: 5. Joh. 17: 3. 1. Cor. 12: 6. quod
 in miseros exercet misericordiam (§. 15.) Mich.
 7: 18. Exod. 34: 6. Matth. 28: 1. Act. 10: 43.
 avertendo eorum miseriam §. 15. & eos aptos
 reddendo ad actum promovendum convenientiam
 actionum suarum cum attributis D: nis. Hezech.
 11: 19. 20. 36: 26. 27. quæ convenientia actio-
 num involvit verum DEI cultum, nec non officia
 erga se ipsum & alios præstanda, p. princ. Phil. Mor.
 & Theol. Nat. Exod. 20: 12. seq. Deut. 5: 16.
 seq. hæc autem qui persequitur Legi Naturæ con-
 veni-

venienter agit; unde nulla adest violatio Legis Naturalis Cor. §. 1. Rom. 5: 5. sed continua progressio ad majores majoresque perfectiones & proinde ad perennem & constantem felicitatem (§. 10.) Dan. 12: 2. Joh. 5: 29. qui vero huic contraria committit, continue ad imperfectionem suam tendit, eoqve ipso se in summam projicit miseriam (p. princ. Phil. Mor.) Matt. 3: 10. Hinc itaque constat Revelationem nec sanæ rationis principiis neque experientiaë contradicere, adeoque criterio superbire primo.

Schol. *Apparenter rationi contradicere Revelationem aliquando, ulro concedimus §. 24. Sch. 2. not. 3. Contradictiones autem veras aut dari, aut dari unquam posse negamus. Organa sensoria & membra corpora in scripturis DEO tributa, metaphorice intelligenda esse etiam tirones in Theologia non ignorant, vel ut Theologi pronunciant; de DEO dicta ἀνθρώπων ὁμοιωσις esse intelligenda ὁμοιωτικῶς. Quod ignem non urere in scripturis aliquando narretur, apparenter tantum rationi repugnare §. 26. Sch. innuimus; similiter quod solis motus suspensus fuisse referatur Jos. 10. 13. ex potentia Entis perfectissimi, quod leges motus suspendere potest, explicare possumus; licet cum id præstat, non procedat naturali ordine, qui experientia detectus est. Nec tandem ex dictis de Mari Aneo I. Reg. 7. 23. demonstrari poterit contraxisse Scripturam Rationi, proportionem Diametri ad peripheriam ut 100. ad 314. sese habere dicentanti; aut sibi ipse v. 26.*
ejus-

eiusdem capituli; quod solidissimum argumentis evictum est a WIDEBURGIO Mathes. Bibl. part. IV. pag. 20. & seq. Doctiff Bernb NIEWENTYI Erkentung des Gottl wes sens &c. Confid. 22. pag. 566. & seq. Celeb. L. L. O. Professore Dn. GREG STEENMAN in diff. Grad. de Mari fuso, aliisque varias licet ingressi vias. His aliquid superaddere omnino supervacaneum esset. Conferat praeterea B. L. Carp, Theol. Rev. Cap. 3. § 79. Schol. nec non LAURELII mare Aeneum pede Suetbico mensuratum. Notatu simul dignissimum iudicamus, quod iusuper S:a S:a plurimas continent abstrusas veritates, imprimis Physicas, quae nostro demum seculo detectae sunt; & limites ponant intellectui humano in quibusdam e.g. Job. 38. quos transire neque potu- is adhuc, nec p:stae poterit, quod aemonstravit modo laudatus B. Nieuwentyt.

§. XLVIII.

Revelatio Christiana tradit veritates ratione non cognoscibiles.

Quod unus sit DEUS contingentia ac dependen- tia mundi svadet, & natura cognoscimus Rom, 2. 14. Quod v. idem DEUS sit Trinus in Per- sonis ratio investigare nequit; id tamen revelant Sacrae pandetæ Gen. I:1. 26. Matt. 3: 16. 17. 8. Cor. 13: 13. DEUM cultu quodam prosequendum perspicit quidem ratio, sed verum DEI colendi modum, qui in sacris litteris inculcatur, nescit, Joh.

3: 15 &c. unionem præterea fidelium mysticam cum DEO ætissimam Joh. 14: 23. 17. 11. 22. Rom. 12: 4 Gal. 3: 29 1 Joh. 3: 24. ratio profus ignorat. Similiter quod 2. da Divinitatis Persona humanitatem assumerit, ut homines in summa constitutos miseria cum DEO reconciliaret, quodq; sine virili femine Virgo a Sp. S. conceperit Luc. 1. 34 seq. Hæc inquam, & alia per plurima superant rationem & experientiam, unde Criterio Rev. Christi gaudet. 2:0

Cor. Veritates in hac §. allata, ad perennem nostram felicitatem obtinendam necessaria sunt, Job. 17. 3. adeo ut sine illis hæc obtineri nequeat.

§. XLIX.

Perennis felicitas consistit in fruitione æterni gaudii, sive in summa & ineffabili voluptate, profluente ex perfectione tam intellectus quam voluntatis & corporis, adeoque totius hominis, dum fines, quos ejusdem creatione intenderat DEUS, obtinentur.

§. L.

Revelatio Christiana continet veritates, quæ nostram perennem felicitatem promovere possunt.

Cum

Cum Revelatio sit medium avertendi miseriam nostram §. 18 & remotio miseriam sit medium obtinendi felicitatem perennem §. 10. eadem vero sine veritatibus in Revelatione Christiana contentis & §. 48 allatis, obtineri nequeat. Cor. §. 48. sequitur hanc veritates ad felicitatem perennem promovendam spectantes continere; hinc criterio Revelationis veræ pollet 30.

§. LI.

Revelatio Christiana non contradicit sibi
ipfi.

Vetat nos angustia temporis loca illa omnia, quamvis pauca numero sint, recensere, quæ speciem contradictionis cujusdam præ se ferunt; sed neque id necessarium esse judicamus, cum dubiis hoc in puncto occurrentibus abunde satisfecerit Theologorum, Interpretum & Philologorum industria atque diligentia; qua freti tuto asserere possumus Revelationem Christianam habere Criterium 4. tum.

*Exempli tamen loco paucissima tetigisse opera pretium erit. Johannes dicit Cap. 19: 14. Christum coram tribunali Pilati stetit h. Judæorum 6. a, Marcus v. Cap. 15: 25. illum h. 3. cruci affixum narrat; sed cum Carpovio * ad codice Alexandrinum qui in Regia Bibliotheca Anglicana servatur, proponamus, ubi in loco Johannis cita-*

eo, pra b.6 :a habetur hora 3:a. Nec sibi contradicunt
 Act. 9: 7. & Act. 22 9. licet priori loco dicatur, quod
 audirent vocem & neminem viderent, posteriori v. loco quod
 vocem nullam audirent loquentis cum illo; Loquitur e-
 nim Lucas priori loco de voce Pauli; Altero v. Paulus
 de voce CHRISTI. Nec tandem ipse CHRISTUS sibi contra-
 dicit, dum humana testimonia sese recipere negat, Job.
 5: 34. & tamen ad testimonium Apostolorum provocat,
 Job. 15: 27. Non enim dum in terris versaba-
 tur, humano ad Divinitatem suam probandam egebat te-
 stimonio, quam per Divina opera demonstrabat Job. 5: 34, 36.
 37. Sed voluit tamen, ut Apostoli tamquam testes ocu-
 lati post ejus in caelum adscensionem de Divinis operibus ejus
 testarentur.

Quod ad contradictiones inter scripta Veteris & Novi
 Testamenti attinet, eadem rite enodata inveniuntur in Car-
 povi Theol. Rev. Dogm. Cap. 2: de Sc. S. §. 91. Sch. quibus
 quidquam addere superfluum esset.

§. LII.

Stylus Majestaticus est, ubi scribens non mis-
 tur longa demonstrationis serie, sed praecepta
 rigorosa sine motivororum adductione ponit, sine re-
 spectu Personarum Es. 20: 2.

Sch. Pertinent quoque huc pronunciata dictatoria de li-
 mitibus humani intellectus (§. 47: Sch:) atque, quae in
 sacris litteris arguunt auctoris magnitudinem.

C

§. LIII.

§. LIII.

Revelatio Christiana est tradita modo DEO digno.

Cum enim reperitur ibi singularis styli majestas, & gravitas cum simplicitate conjuncta Deut 6:4. Gen. 1: 1. Exod. 20: 2. Ieq. Es. 1: 10. Amos. 4 1. 1. Reg. 18: 18. & pronunciata quæ hominis auctoritatem longissime superant. (§. 52: Sch.) sequitur illam etiam modo DEO digno nobis traditam esse; Stylus namque Creatore indignus multum derogaret de auctoritate scripti Divina. Gaudet itaque Criterio 5:0

§. LIV.

Revelatio Christiana continet mysteria.

Sufficiat ob angustiam temporis allegasse mysterium S. S. Trinitatis & incarnationis filii DEI § 48. quæ ipsa satis ostendunt, quod Criterium 6. ei denegari nequeat.

§. LV.

Revelatio Christiana exhibet medium reconciliationis hominum cum DEO.

Ex eo inde tempore quo miseri facti sunt homines, DEUS etiam illis medium quo sibi reconciliarentur tradidit, Gen. 3. 15. de quo deinde Prophete-

phetæ tam clare vaticinati sunt, ut etiam tempus Gen. 49, 10. 11. 12. Dan. 9: 25. 26. locum Nativitatis Mich. 5, 1. & reliquas circumstantias Mal. 3: 1. ob oculos ponerent. Quæ omnia exacte completa esse in *CHRISTO* testantur Evangelistæ & Apostoli passim; conf. Luc. 2: 4. 46. Gal. 3: 13. 14. & quidem de ejus incarnatione, vita, doctrina, miraculis, passione, morte & resurrectione Evangelia & Epistolæ præcipue agunt. Habet itaque Rev. Crift. Crit. 7.

§. LVI.

Revelatio Christiana miraculis est confirmata.

Miracula a Mose in Ægypto patrata Exod. 7. seq. transitus filiorum Israël per mare rubrum Exod. 14: 22. Ignis a cælo delapsus ad hostiam Eliæ in stabilimentum veritatis, 1. Reg. 18: 38. Conservatio Danielis in fovea Leonum Dan. 6: 12. Conservatio etiam 3. virorum in Fornace Dan. 3: 25. Miracula Christi ac Apostolorum &c. &c. id ipsum evidentissime monstrant; quo etiam referre liceat vaticinia *CHRISTI* de urbis & templi Hierosolymitani totali excidio Matt. 23: 24. de miranda propagatione Evangelii per universum orbem; aliaque plurima numero similia; unde S:am Sacram Criterio gaudere 8:vo apparet.

Schol. *Dum miracula Revelationem divinam probantia e-
Sc. S. desumimus, consideramus illam ut librum histo-
ricum.*

§ LVII.

Revelatio Christiana est æque antiqua ac misce-
seria hominum.

Cum miseri facti essent Protoplasti, DEUS statim
medium reconciliationis illis promisit Gen. 3: at-
que hanc promissionem posteris eorum inculcavit,
additis iis, quæ ad verum sui cultum & salutem
obtinendi modum spectant, quæ exacte congruunt
cum doctrinis & Evangelistarum & Apostolorum,
quas, licet litteris sint 4000 annis postea consignatæ,
ratione tamen materiæ antiquissimas esse
deprehendimus Sch. §. 37; in Rev. itaque Christiana
Criterium occurrit Nonum.

§. LVIII.

Cum Repugnent sibi invicem Revelationes,
Revelatio vera ope Criteriorum investigan-
da est.

Cum igitur DEI cultum oracula Gentilium in
vanis gestulationibus, lascivis & absurdis actionibus
ponant §. 42. Muhamedani unum quidem DEUM
esse colendum, sed cultu tantum externo statuant,

§. 43.

§. 42. Christiani externa non sufficere sed requiri quam maxime internum animi dolorem ad cultum DEI rite administrandum contendant. Vitam æternam, quam Gentiles ignorant, Schol. §. 42. & Muhamedani terrenis voluptatibus incrustant §. 43. Christiani in fruitione æterni gaudii constituunt, vel si majoris in intuitiva DEI cognitione, Hiob. 19: 26. Pl. 17: 15. 42: 3. 1. Cor. 13: 12. 1. Joh. 3: 2. Apoc. 2: 4. hæc diversarum Religionum Dogmata aperte sibi invicem contradicunt; quod erat unum. Cum v. contradictoria non possint simul pro veris haberi, ob princ. Cont. & DEUS velit avertere hominum miseriam §. 15. mediante Revelatione §. 18. patet illam investigandam esse ope Criteriorum ex essentia ejus delictorum §. 22. si alias miseriam avertendi medium invenire voluerimus, quod nobis (vadent principia Philosoph. Moralis. §. LIX.

Revelatio Gentilis non est vera, sed falsa, spuria & supposititia.

Cum illa Revelatio vera sit, cui criteria ante demonstrata competunt §. 39 & illa falsa quæ iis destituitur §. 38. sequitur Revel. Gentilem inter spurias esse referendam, cum veræ Revelationis vestigium in illa non inveniatur Corol. 2. §. 42.

Eodem modo demonstratur Revelationem Mahamedanam esse falsam.

§. LX.

Revelatio Judaica hodierna itidem non est vera, sed falsa.

Cum Revelatio Judaica, qualis secundum interpretationem Doctorum modernorum exhibetur, contradicat rationi & experientiae §. 45. Christum veluti unicum salutis medium Act. 4: 12. adeoque ejus Doctrinam, & omnia illa, quæ de ejus incarnatione, passione, morte, resurrectione, scripta sunt non agnoscat, eoque ipso per consequens, veritates in scriptis Mosis & Prophetarum contentas, in dubium vocet, quibus tamen irrefragabilis constare supponitur veritas; patet eandem, quia his Criteriis destituitur inter supposititias esse referendam:

Corol. Exinde, quod scripta Mosis & Prophetarum olim a Judeis, quibus tradita fuerant, §. 46. Sch. pro vera Revelatione sint habita, non sequitur illa hodie per se constituere Revelationem Judaicam; cum his postpositis §. 44. in Talmude Fabularum & nequitiarum suarum faragine, Revelationem suam primario quarant §. 44.

§. LXI.

Revelatio Christiana, quæ in scriptis Mosis Prophetarum & Hagiographorum, nec

23

*non Evangelistarum & Apostolorum continetur, est
vera.*

Cum illa Revelatio vera sit, cui criteria ante demonstrata competunt §. 39. Criteria eadem autem huic soli competere demonstraverimus, E. Rev. Christina est vera. Una Revelationum illarum quæ venditantur, erit vera; jam v. & Gentilem & Muhamedanam & Judaicam falsas esse evicimus §. §. 59. Corol 60. E. Christiana unica erit vera.

§. LXII.

Nostrum jam esset argumenta, saltem potiora, adversariorum examinare atque fontes solutionum subministrare; verum & res angusta domi & angustia temporis propositum persequi prohibent, ideo nonnulla tantum argumenta probabilia ad stabiliendam veritatem Revelationis Christianæ producemus, quemadmodum in præfatione partis I:æ polliciti sumus.

§. LXIII.

AD certitudinem Revelationis nostræ apodicticam ulterius stabiliendam provocamus *I.º ad efficaciam in verbo reconditam.* Quicumque enim S. S. mente attenta legerit, animo studiose voluntati D:næ non reluctante, experitur se non modo rapi ad assensum, sed animæ quoque pacem & tranquillitatem.

tatem miram nancisci, experiendo dulcissimos motus Sp. Sæcti, qui experientiam constituunt spirituales. Hinc ipse Christus provocat ad tale argumentum, ab efficacia doctrinæ & experientia interna petitur, dicendo: Si quis voluerit facere voluntatem patris mei, sciet, num doctrina hæc sit a DEO, nec ne. Joh. 7. 17. unde Paulus dicit se dulcedine D;na erigi in omnibus afflictionibus suis. 2 Cor. 5. Exempla hujus rei præbent etiam discipuli Emauntici, Lydia purpuræ venditrix, Beroëntes, Thessalonicenses, nec non veri omnes Christiani omaibus temporibus; Qui v. hac experientia carent, difficulter etiam admittunt argumentum ab efficacia; hac petitur verum homines præjudiciis captos non moramur.

§. LXIV.

AB hac conscientia convictione tranquillitate & dulcedine in anima experiundo cognita, provenit sine dubio, *incredibilis illa constantia Martyrum*, ad quorum testimonium 2:o provocatus, hi namque veritatem Revelationis nostræ durissimis cruciatibus atque morte sua obsignarunt.

§. LXV.

Veritas Revelationis nostræ 3:o testimonio Gentilium confirmatur. Dio Cassius lib. 37. ita scribit: Diversum a reliquis hominibus obtinent Sc. Iudæi,

dei, cum aliis in rebus usque vitæ quotidiano, tum in eo præsertim, quod nullum ex cæteris Diis colant, unum autem quendam summo studio venerantur, nimirum suum illum DEUM ineffabilem invisibilemque æternum regem æternum existimantes; religioso ejus cultu cæteros mortales superant.

Tacitus lib. 5. hist. Nihil quidquam prius imbuuntur (nim. illi qui religioni vera addicti sunt.) quam contemnere DEOS (Gentilium) exuere patriam, parentes, liberos, fratres vilia habere, nempe præ verbo DEI, ne illud relinquas, vel contra illud peccent

Huc referri solent Oracula Sibyllina, quæ circumstantias actuum Christi clare exponunt atque a Psalmeno in Theol. Gent. pur. adducta inveniuntur; Mortuorum resurrectione erit, claudorum cursus erit properans, surdi audient, cæci videbunt, loquentur etiam muti; ille miracula paraturus erit solo verbo, ille ventos compes. et sternet furens mare & pacis pedibus calcabit mare, s. panibus & duobus piscibus 5000 viros in solitudine saturabit & fragmenta tollens implebit 12. corbes. In iniquos manus veniet; dabunt DEO alapas impuris manibus, venenata spusta in faciem ejus effundent. Dabit innocens dorsum verberanti, in cibum fel & in potum acetum ei dabunt. Pars pro mortis factum finiet, postquam dies obdormiuit 3, primiviam resurrectionis monstrabit. Quæ omnia exacte in CHRISTO impleta esse nemo non videt; unde non minimam lucem veritati Revelationis nostræ affundens, si modo genuina & non supposititia fuerint. Conf. SCHMIDII Orac. de Orac. sib. & Boxbornii, hist. ubi ex litteris initialibus versuum Sibyllinorum colligi narratur hoc de CHRISTO testimonium;

Ἰνὸς Χρῆστος, Θεὸς ὕψος, πάντῃ σταυρός. *Quod vero per adulationem, sive errorem Pollioni Consulis Romanorum designati filio a Virgilio hac applicata fuerint, quodque sinistre de Julio Cesare nonnulla interpretatus fuerit Cicero, ostendit Carpov. in Theol. Rev. Dogm. Cap. 2. p. 79.*

§. LXVI.

ULterius quo ex mirabili Revelationis Christianae conservatione ejus certitudinem probabiliter adstruimus. Populus Israel a gentibus plurimis infestatus, afflicto & subjugatus fuit, saepe etiam ipse cultui gentilium deditus, avitam religionem, quantum in se fuit, extinctum ivit, at nihilominus Revelatio Divinitus accepta mansit.

*Samaria expugnata a Salmanassare 10. tribus captivae in Mediam & Persiam abducebantur, & deinde, centum & triginta circiter post annos Jerusalem a Nebucadnezare excindebatur, incendio deleta, unacum Templo, quidquid splendendum ac memorabile ibi fuerat repositum. Attamen Divina providentia libros sacros, a Mose & Prophetis conscriptos, illibatos & incurruptos servavit. Memoratu dignum etiam id est, quod, dum insignis Bibliotheca Alexandria incendio deleteretur a Ptolomaeis Regibus vel ab eorum militibus auxiliariis, teste Gellio * libri tamen sacri sive Hebraea sive Graeca lingua scripti non interierint. Eadem Divina protectio se exercuit, Aegypti & Syriae Regibus inter se confligentibus omniaque ferro & flamma miscensibus. In quibus bellis Judaei multa passi sunt; gravissimae autem omnium eos afflixit Antiochus Epiphanes Rex Syriae, Occupata Hierosolyma multis millibus casis, cultuque Nobis Divino everso. Si itaque tunc humana potentia quidquam valuisset, libri*

D:ni

*Domi omnino deleti fuissent. Porro nec Romanorum potentia, cum totum pæne orbem subjugaret, Revelationes Judæis conceditas extinguere & abolere unquam potuit, licet regnum eorum & Templum tandem everterint; quod ipsum neque præstare citius potuerunt, quam cum venisset tempus his ipsis Revelationibus præfinitum. Pompejus, qui primus inter Romanos Hierosolimam occupavit, intimum templi atrium ingressus, conspexit quæ nefas erat a quoquam assici, præterquam a Pontifice, nihil tamen inde abstulit, sed tantum DEI potius instaurari curavit **. Postea Cesar, Antonius & Augustus in ista loca cum exercitibus venerunt, sed religionem Judæis cum sacris libris sartam tectamque reliquerunt. NB,*

** libr. VI, Cap. XVII. ** Joseph. Antiq. lib XIV. Cap. VIII, §. LXVII.*

HÆc, quæ precedenti §. attulimus, dicta sunt de Veteri Testamento; sed nec minora impedimenta propagationi Revelationis Novi Test. objecta fuere; primi namque ejus confessores carceres, vincula, cruciatus, mortem perpassi sunt. Quid Nero, Domitianus, Trajanus, Antonius pius, & Antoninus Philosophus, Severus, Maximinus, Decius Valerianus, & Diocletianus contra propagationem Revelationis Christianæ contati sint, historiæ passim loquuntur. Ultimo loco nominatus Diocletianus tam crudelem & sævam persecutionem contra Christianos excitavit, ut ne unus quidem superesse videretur; Divina tamen Providentia Revelationem suamque mirabiliter conservavit.

§. LXVIII.

Hic mirabili Revelationis conservationi jungenda est *Hæc & subitanea ejus propagatio; Quod ad Verus Testam.*

adinet, licet *PTOLOMÆUS LAGUS* aliique Judæos non parum afflixerint, *PTOLOMÆUS* tamen *PHILADELPHUS* cle-
 menter eos habuit & libros sacros Dinam Revelatio-
 nem continentes in *GRÆCUM* sermonem transfundi cu-
 ravit; quam tamen jam ante regnum *MACEDONUM* in
GRÆCAM linguam fuisse conversam testatur *EUSEBIUS* * Et,
 ut Profelytas taceamus, apparet in plurimū religionum Eth-
 nicarū monumentis vestigia traditionū, quæ revelationi o-
 riginem debent. Præterea, quod *NOVI TESTAMENTI* Re-
 velationem præcise concernit, cum *PLINIO* conquerebantur
 Gentiles, quod vicos & Pagos pervagata sit doctri-
 na Christiana quodque ex cinere Christianorum neca-
 torum Christiani novi nati sint. Et possemus quidem,
 si historiarum colligere voluerimus monumenta, quæ
 ad illustrandam miram Evangelii propagationem per-
 tinent, magna conficere volumina; in genere autem,
 tantum monemus, quod *SECULO* 4. factum sit, ut ipsimet
 imperatores Gentiles amplecterentur Christianismum &
 evanesceret Gentilismus in Europa, atque paulatim
 Evangelii doctrina ab omnibus Gentibus reciperetur **;
 quam etiam incorruptam servet ** D. T. O. M. ad illum
 diem, quo non per Symbola magis, sed intuitivè cum
 cognoscendi facultas detur.

* lib. VIII. *Præp. Ev. Cap. 6. lib. XIII. C. 12.*

** *Carov. Theol. Rev. Dogm. p. 73.*

*Sancte Pater! Sanctifica nos in Sermone Tuo, quia
 sermo Tuus Veritas est.*

A M E N.

